

FOTOĞRAF SAHTECİLİĞİ VE TARİHİ GERÇEKLERİN İTİBARSIZLAŞTIRILMASI ÇABASINA BİR ÖRNEK DAHA

Hazel ÇAĞAN ELBİR

Analist

Sahte belgelerin doğru gibi sunulması günümüzde çok sık rastlanılan bir durumdur. Sahte veya yanıltıcı haberlerin sayısız örneğine pek çok alanda şahit olunmaktadır. Konu tarihi belgeler üzerinde yapılan tahrifatlar ve gerçek olayların çarpıtılması, abartılması olduğunda da durum değişmemektedir. Gerçeğin çarpıtılmasına günümüzde post-truth denilmektedir, ki bu kavram, *Oxford Dictionari* tarafından 2016 yılında İngilizcede yılın sözcüğü olarak seçilmiştir. Post-Truth, gerçek ötesi ya da gerçek sonrası olarak çevrilse de esasen göreceli gerçeklerin belirli bir konu üzerinde kamuoyunu belirlemede duygulardan ve kişisel kanaatlerden daha az etkili olması durumuna verilen addir.[1]

Tarih konusundaki en açık çarpıtmalardan biri Avustralyalı tarihçi Jeremy Salt tarafından 2010 yılında ortaya çıkarılmıştır. Tarihçi Salt, 2005te Oxford Üniversitesi tarafından yayınlanan Profesör Donald Broxhamın Büyük Soykırım Oyunu: Emperyalizm, Nasyonalizm ve Osmanlı Ermenilerinin Yok Edilişi (İng. *The Great Game of Genocide. Imperialism, Nationalism and the Destruction of the Ottoman Armenians*) başlıklı kitabındaki fotoğrafların ve belgelerin sahte olduğunu ortaya koymuştur. Bu tespit sonucu, Erivandaki Soykırım Müzesinde sergilenen, altında Türk resmi görevlisi aılıktan ölmek üzere olan Ermeni çocuklara ekmek göstererek alay ediyor ifadesinin yer aldığı fotoğrafın sahte olduğu kanıtlanmıştır.[2] Söz konusu fotoğraf, soykırım iddialarını savunanların propaganda faaliyetlerini sürdürürlerken kullandıkları sembol mahiyetinde bir fotoğraftır.

Image not found or type unknown

Salta göre kitabın tek taraflı yazılmış olması bile tarih bilimi açısından dikkat çekici bir durumdur. Tarihi olaylara tarafsızlıkla bakılması gerekmektedir. Bu fotoğraf aslında var olmayan bir fotoğraftır. Tarihçi Salt, fotoğrafın gerçekliğini sorgulamış, dikkatli bakıldığında fotoğrafa müdahale edildiğini görmüştür. Fotoğrafta elinde ekmek tuttuğu görülen adam aslında montaj ürünüdür. Tahrifat sırasında da tahrif eden kişinin fazla dikkatli olmadığını ortaya koyan deliller mevcuttur. Sürecin devamında, o dönem İngiltere Türk Dernekleri Federasyonu genel koordinatörü Servet Hassan Oxford Yayınları Tarih Editörü Christopher Wheelere bir şikâyet mektubu göndermiştir. Wheeler yazdığı cevapta fotoğrafın sahte olduğunu kabul ettiklerini ve hatta stoklarındaki tüm kitapların imha edildiğini ifade etmiştir. Ancak sonraki basımlarında yine fotoğrafa yer verirken bu sefer fotoğrafın altına, Bu fotoğrafı her iki tarafın da başvurduğu sahtekarlıklara örnek teşkil etmesi için yeniden yayınlıyoruz. cümlesini eklemiştir. Halbuki Türklere atfedilebilecek sahte belge bulunmadığı gibi, soykırım yapıldığına dair bir yazışma, fotoğraf, plan vs. de bulunmamaktadır.

Benzer bir durumla AVİM, Türk Tarih Kurumunda araştırma yaparken karşı karşıya kalmıştır. Yine benzer bir fotoğrafın propaganda malzemesi olarak kullanılması durumu ile karşı karşıya kalmaktayız.

Image not found or type unknown

Bahsi geçen fotoğraf arama motorlarında aratıldığında sözde Ermeni soykırımı propagandası amacıyla kullanıldığı görülmektedir. Ancak Ermeni soykırım iddiaları destekçilerinin üzüleceği bir gerçek bulunmaktadır. Söz konusu fotoğraf 1904 yılına aittir. Fotoğraftakiler de Rus Kazaklarıdır. Rus Kazakları Karadeniz ve Hazar Denizi hinterlandının kuzeyinde yaşamlarını sürdüren bir topluluktur. Rus Kazakları, Rus hükümetinden bağımsızlıklarını karşılığında Rus ordusunda ayrı bir Rus Kazak birliği oluşturulmuştur.[\[3\]](#) Bahsi geçen Pro Armenia başlıklı kaynakta fotoğrafın Rus Kazakları mezalimini gösterdiği belirtilmektedir. Görüldüğü gibi tarihin başka bir tahrifatı ile karşı karşıyayız.

Her ne kadar gerçekler ortaya çıkarılsa, belgeler sunulsa da Tarihçi Jeremy Saltın da dediği gibi sahtecilik endişe verici bir düzeydedir. Ancak ondan da çarpıcı olan fotoğrafların gerçek hikayesinin ne olduğunu öğrenmeden bazı kesimlerin sahip çıkması ve kendi söylem ve amaçları doğrultusunda kötüye kullanılmasıdır. Çünkü Ermeni iddiaları artık tarihten çok teolojiye geçmiş, tabu haline gelmiştir. Tarih kutsallaştırıldığında, gerçek bilindiğinde soru sormaya gerek kalır mı?[4] Jeremy Saltın bu sorusu genel tabloyu ortaya koymaktadır. Gerçeklerin sorgulanmaması, irdelenmemesi, kaynağının araştırılmaması masumiyetin darağacında sallandırılması anlamına gelmektedir.

[1]Post-Truth, sözcük anlamı için lütfen linke tıklayınız: <http://tureng.com/tr/turkce-ingilizce/post%20truth>

[2]Ermeni Sahtekarlığının Korkunç Boyutu, TurkishNews, 10 Temmuz 2018, <https://www.turkishnews.com/tr/content/2010/02/13/ermeni-sahtekarliginin-korkunc-boyutu-berna-ilter/amp/>.

[3]Cossack, Britannica, 10 Temmuz 2018, <https://www.britannica.com/topic/Cossack>.

[4]Ermeni İddialarının Fotomontaj Sahteciliği, Akademik Perspektif, 10 Temmuz 2018, <http://akademikperspektif.com/2011/12/25/ermeni-iddialarindaki-fotomontaj-sahteciligi/>.

Yazar Hakkında :

Hazel Çağan-Elbir AVİM'de analist olarak çalışmaktadır. Çağan-Elbir, Atılım Üniversitesi Politik Ekonomi bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Atıfta bulunmak için: ELBİR, Hazel ÇAĞAN. 2026. "FOTOĞRAF SAHTECİLİĞİ VE TARİHİ GERÇEKLERİN İTİBARSIZLAŞTIRILMASI ÇABASINA BİR ÖRNEK DAHA." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2018 / 59. Temmuz 11. Erişim Haziran 17, 2026. <https://www.avim.org.tr/public/index.php/tr/Yorum/FOTOGRAFI-SAHTECILIGI-VE-TARIHI-GERCEKLERIN-ITIBARSIZLASTIRILMASI-CABASINA-BIR-ORNEK-DAHA>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır